

EURÓPAI ADATVÉDELMI BIZTOS

Az európai adatvédelmi biztos véleményének összefoglalója a pénzügyi rendszereknek a pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre vonatkozó javaslatról, valamint a pénzátutalásokat kísérő megbízói adatokról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre vonatkozó javaslatról

(A vélemény teljes szövege angol, francia és német nyelven megtalálható az európai adatvédelmi biztos honlapján: <http://www.edps.europa.eu>)

(2014/C 32/06)

1. Bevezetés

1.1. Egyeztetés az európai adatvédelmi biztossal

1. 2013. február 5-én a Bizottság két javaslatot fogadott el: a pénzügyi rendszereknek a pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre vonatkozó javaslatot ⁽¹⁾ („az irányelvjavaslat”), valamint a pénzátutalásokat kísérő megbízói adatokról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslatot ⁽²⁾ („a rendeletjavaslat”), a továbbiakban együttesen: „a javaslatok”. A javaslatokat egyeztetés céljából 2013. február 12-én elküldték az európai adatvédelmi biztosnak.

2. Az európai adatvédelmi biztos üdvözlöi, hogy a Bizottság egyeztetett vele, és hogy a javaslatok preambulumára hivatkozik erre az egyeztetésre.

3. Az európai adatvédelmi biztosnak már a javaslatok elfogadása előtt lehetősége nyílt arra, hogy a Bizottság számára előterjessze nem hivatalos észrevételeit. A Bizottság ezen észrevételek közül többet is figyelembe vett.

1.2. A javaslatok célkitűzései és hatálya

4. A pénzmosás tág értelemben véve a bűnözői tevékenységből származó jövedelmek látszólag tiszta pénzeszközökké történő átalakítása, ami gyakran a pénzügyi rendszereken keresztül történik ⁽³⁾. A módszerek közé tartozik a pénz forrásának álcázása, formájának megváltoztatása, vagy a pénzeszközök kevésbé figyelemfelkeltő helyre való áthelyezése. A terrorizmus finanszírozása pedig pénzeszközök bármely, közvetlen vagy közvetett módon történő rendelkezésre bocsátása vagy gyűjtése azzal a szándékkal vagy annak tudatában, hogy azokat terrorista bűncselekmények elkövetésére fogják felhasználni ⁽⁴⁾.

5. Uniósi szinten már 1991-től vezettek be jogszabályokat a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megakadályozása céljából. Ezek a bűncselekmények a pénzügyi szektor integritását és stabilitását – általánosabban fogalmazva a belső piacot – fenyegető bűncselekményeknek minősülnek. A javaslatok jogalapja az EUMSZ 114. cikke.

6. A pénzmosás megakadályozására szolgáló uniósi szabályok jórészt a Pénzügyi Akció Munkacsoport (FATF) ⁽⁵⁾ által elfogadott normákon alapulnak. A javaslatok célja a FATF által 2012 februárjában bevezetett, pénzmosás elleni felülvizsgált nemzetközi normák Európai Unióban való végrehajtása. A jelenlegi irányelv (a „pénzmosás elleni harmadik irányelv” ⁽⁶⁾) 2005 óta hatályos. Az irányelv európai keretet biztosít a nemzetközi FATF normák mentén.

⁽¹⁾ COM(2013) 45 final.

⁽²⁾ COM(2013) 44 final.

⁽³⁾ Lásd az irányelvjavaslat 1. cikkének (2) bekezdését.

⁽⁴⁾ Lásd az irányelvjavaslat 1. cikkének (4) bekezdését.

⁽⁵⁾ A FATF mértékadó a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozása és (a közelmúltban) a fegyverek elterjedése elleni küzdelmet szolgáló intézkedések globális megalkotása terén. 36 tagú kormányközi testület, amely több mint 180 ország részvételével működik. Az Európai Bizottság a FATF egyik alapító tagja. 15 uniósi tagállam a saját jogán tagja a FATF-nak.

⁽⁶⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2005/60/EK irányelve (2005. október 26.) a pénzügyi rendszereknek a pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről.

7. A pénzmosás elleni harmadik irányelv a pénzügyi szektorra (hitelintézetek, pénzügyi intézmények), valamint szakemberekre, köztük ügyvédekre, közjegyzőkre, könyvelőkre, ingatlanügynökökre, kaszinókra és vállalati szolgáltatókra alkalmazandó. Hatálya alá tartozik továbbá minden áruforgalmazó, amennyiben a készpénzbeli fizetés összege meghaladja a 15 000 EUR. Mindezen címzettek „kötelezett jogalanyoknak” minősülnek. Az említett kötelezett jogalanyok számára az irányelv előírja az ügyfelek és a tényleges tulajdonosok azonosítását és személyazonosságának ellenőrzését (ún. ügyfél-átvilágítás), továbbá az ügyfelek pénzügyi tranzakcióinak nyomon követését. Ezenfelül kötelezettségeket tartalmaz a pénzmosás vagy terrorizmus finanszírozása gyanújának az illetékes pénzügyi hírszerző egységeknek (FIU) történő bejelentésére és más kapcsolódó területekre vonatkozóan. Az irányelv a magasabb kockázatú helyzetekre további követelményeket és biztosítékokat is bevezet (például fokozott ügyfél-átvilágítás elvégzése).

8. Az irányelvjavaslat kiterjeszti a jelenlegi keret hatályát, és célja e kötelezettségek megerősítése – például azzal, hogy a szerencsejáték-szervezőket és 7 500 EUR küszöbértéktől a kereskedőket is felveszi a kötelezett jogalanyok közé, bővebb adatokat ír elő a tényleges tulajdonosokról, szigorítja a „politikai közszereplőkre” vonatkozó előírásokat, és előírásokat vezet be a politikai közszereplők családtagjai és a velük közeli kapcsolatban álló személyek ellenőrzése tekintetében. A pénzmosás alaphüvelykeleményeinek ⁽¹⁾ jegyzéke kibővült a közvetlen és közvetett adókhöz kapcsolódó adózási hüvelykeleményekkel.

9. A rendeletjavaslat a pénzáttalásokat kísérő megbízási adatokról szóló 1781/2006/EK rendelet (a továbbiakban: „a pénzáttalásokról szóló rendelet”) helyébe lép, amelynek célja a kifizetések nyomonkövetetőségének javítása. A pénzáttalásokról szóló rendelet kiegészíti a pénzmosás elleni egyéb intézkedéseket, mégpedig annak biztosítása révén, hogy a pénzáttalás megbízási adatok alapvető adatok haladéktalanul a megfelelő bünyildöző és/vagy ügyészégi hatóságok rendelkezésére álljanak, és segítsék őket a terroristák és egyéb bünyildözők felderítése, az ellenük irányuló nyomozás és bünyildési eljárás kapcsán, illetve a terroristák pénzeszközeinek felkutatásában.

4. Következtetések

98. Az európai adatvédelmi biztos elismeri a pénzmosás elleni politikák fontosságát a tagállamok gazdasági és pénzügyi jó hírneve tekintetében. Hangsúlyozza azonban, hogy a terrorizmus és a pénzmosás elleni küzdelem érdekében a fizetési források, pénzbetétek és pénzáttalások átláthatóságát mint jogos célkitűzést az adatvédelmi követelmények betartása mellett kell megvalósítani.

99. Mindkét javaslatban a következőket kell megoldani:

- Mindkét javaslatban – érdemi, célzott rendelkezésben – kifejezetten utalni kell az alkalmazandó európai uniós adatvédelmi jogszabályokra, megemlítve különösen a 95/46/EK irányelvet és az azt végrehajtó nemzeti jogszabályokat, valamint a 45/2001/EK rendeletet a személyes adatok uniós intézmények és szervek által történő feldolgozása tekintetében. E rendelkezésnek egyértelműen ki kell mondania azt is, hogy a javaslatok nem érintik az alkalmazandó adatvédelmi jogszabályokat. A (33) preambulumbeközésben a 2008. november 27-i 2008/977/IB tanácsi kerethatározatra való utalást törölni kell,
- Az irányelvjavaslatot ki kell egészíteni az „illetékes hatóságok” és a „pénzügyi hírszerző egységek (FIU)” fogalommeghatározásával. E fogalommeghatározásnak biztosítania kell, hogy az „illetékes hatóságok” fogalmának értelmezése nem a 2008/977/IB kerethatározat 2. cikkének h) pontja szerint történik,
- A (32) preambulumbeközésben pontosítani kell, hogy az adatfeldolgozás jogalapja egy jogi kötelezettségnek a kötelezett jogalanyok, illetékes hatóságok és pénzügyi hírszerző egységek általi teljesítésének szükségessége (a 95/46/EK irányelv 7. cikkének c) pontja),
- Emlékeztetni kell arra, hogy az adatfeldolgozás kizárólag a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megakadályozása céljából történhet, és további adatfeldolgozás nem végezhető egyéb, ezzel össze nem egyeztethető célból,

⁽¹⁾ Alaphüvelykelemény bármely hüvelykelemény, amelyből származó jövedelmet egy másik hüvelykelemény elkövetéséhez használják fel: ilyen értelemben a pénzmosás alaphüvelykeleménye lehet például a csalás, a korrupció, a kábítószerkereskedelem és más súlyos hüvelykelemények.

- Az adatok kereskedelmi célú feldolgozásának konkrét tilalmát, amelyet jelenleg az irányelvjavaslat (31) preambulumbekzdése és a rendeletjavaslat (7) preambulumbekzdése említ, érdemi rendelkezésben kell rögzíteni,
- A szöveget célzott preambulumbekzdéssel kell kiegészíteni annak pontosítása céljából, hogy az adócsalás elleni küzdelem csupán az alpbűncselekményekkel összefüggésben került be a szövegbe,
- A nemzetközi átutalásokkal kapcsolatban a szöveget a személyes adatok továbbítására vonatkozó célzott, érdemi rendelkezésekkel kell kiegészíteni, amelyek megfelelő jogalapot biztosítanak a csoporton belüli, illetve pénzforgalmi szolgáltatók közötti átutalásokhoz, tiszteletben tartva a 95/46/EK irányelv 26. cikkének szövegét és értelmezését, ahogyan ezt az európai adatvédelmi hatóságok 29. cikk alapján létrehozott munkacsoportja is támogatja. Az európai adatvédelmi biztos azt ajánlja, hogy értékeljék újra a személyes és érzékeny információk – a pénzmosás, illetve a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem céljából – külföldi országokba történő tömeges továbbítása előírásának arányosságát, és arányosabb megközelítést fogadjanak el,
- A szankciók közzétételével kapcsolatban az európai adatvédelmi biztos javasolja alternatív, az általános közzétételi kötelezettséghez képest kevésbé beavatkozó jellegű opciók fontolóra vételét, továbbá azt, hogy a következőket mindenképpen meg kell határozni az irányelvjavaslatban:
  - az említett közzététel célja, ha fenntartanak,
  - a közzéteendő személyes adatok,
  - hogy az érintetteket a határozat közzététele előtt tájékoztatni kell, és még a közzététel előtt biztosítani kell számukra a határozat elleni fellebbezés jogát,
  - az érintetteket a 95/46/EK irányelv 14. cikke alapján megilleti a lényeges jogos érdekből való tiltakozás joga,
  - az online közzététellel kapcsolatos további korlátozások,
- Az adatmegőrzéssel kapcsolatban a szöveget egy érdemi rendelkezéssel kell kiegészíteni, amely – további kritériumokkal együtt – a tagállamok által betartandó maximális megőrzési időt állapítja meg.

100. Az irányelvjavaslattal kapcsolatban az európai adatvédelmi biztos ezenfelül a következőket ajánlja:

- A szöveget konkrét rendelkezéssel kell kiegészíteni, amely utal az érintettek személyes adataik feldolgozásáról való tájékoztatásának elvére (a 95/46/EK irányelv 10. és 11. cikkének megfelelően), és meghatározza, ki a felelős az érintettek szóban forgó tájékoztatásáért,
- Az érintettek jogainak korlátozásakor tiszteletben kell tartani az arányosság elvét, ezért a szöveget konkrét rendelkezéssel kiegészíteni, amely meghatározza, hogy az érintettek jogai milyen feltételekkel korlátozhatók,
- Világosan közölni kell, hogy a kijelölt hatóság és a kötelezett jogalanyok által végzett kockázatértékelések járhatnak-e személyes adatok feldolgozásával. Ha igen, az irányelvjavaslatnak elő kell írnia a szükséges adatvédelmi garanciák bevezetését,
- A szöveget ki kell egészíteni azon információk pontos jegyzékével, amelyeket az ügyfél-átvilágítás során figyelembe kell venni, valamint amelyeket nem szabad figyelembe venni. Pontosítani kell, hogy e célból gyűjteni kell-e vagy sem a 95/46/EK irányelv 8. cikkének (1) bekezdése szerinti különleges adatokat. Ha ilyen adatok feldolgozására szükség lenne, a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a feldolgozás hatósági ellenőrzés alatt történjen, és a nemzeti jogszabályok megfelelő konkrét garanciákat nyújtsanak,
- A 21. cikket módosítani kell annak érdekében, hogy egyértelműbben korlátozza azokat a helyzeteket, amikor a jelentős kockázatra való tekintettel fokozott ügyfél-átvilágításra van szükség, továbbá eljárási garanciákról kell rendelkezni a visszaélések ellen,
- A 42. cikket módosítani kell annak érdekében, hogy szerepeljen benne utalás a bizalmas adatkezelésre, amelyet az ügyfél-átvilágítási eljárásokban részt vevő összes munkavállalónak tiszteletben kell tartania,
- Érdemi rendelkezésben fel kell sorolni a tényleges tulajdonosról gyűjtendő azonosító adatok típusait, akkor is, ha ugyankezelő társaság nem vesz részt az adott tranzakcióban.

101. A rendeletjavaslattal kapcsolatban az európai adatvédelmi biztos ezenfelül a következőket ajánlja:

- Kerülni kell a nemzeti azonosító szám konkrét korlátozások és/vagy garanciák nélkül, hivatkozási számként történő használatát, ehelyett a tranzakció számát kell használni,

- Emlékeztetni kell arra, hogy a pénzmosás elleni eljárások tekintetében fontos tiszteletben tartani az adatok pontosságának elvét, amelyet a 95/46/EK irányelv 6. cikke 1. bekezdésének d) pontja is kimond,
- A szöveget ki kell egészíteni a következő rendelkezéssel: „az információk csak a kijelölt személyek vagy személyek csoportjai számára lehetnek hozzáférhetők”,
- A szöveget ki kell egészíteni egy olyan rendelkezéssel, amely a megbízóra és a kedvezményezettre vonatkozó személyes adatokat kezelő alkalmazottak számára előírja a bizalmas adatkezelés és az adatvédelmi kötelezettségek tiszteletben tartását,
- A 15. cikkben pontosítani kell, hogy más külső hatóságok vagy felek, akiknek a pénzmosás vagy a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemhez nem fűződik érdekük, nem férhetnek hozzá a tárolt adatokhoz,
- A 21. cikket ki kell egészíteni annak meghatározásával, hogy a rendelet megsértését mely hatósághoz kell bejelenteni, továbbá annak előírásával, hogy megfelelő technikai és szervezeti intézkedéseket hajtsanak végre az adatok véletlen vagy jogellenes megsemmisítés, véletlen elvesztés, megváltoztatás vagy jogosulatlan nyilvánosságra hozatal elleni védelme érdekében.

Kelt Brüsszelben, 2013. július 4-én.

Giovanni BUTTARELLI
az európai adatvédelmi biztos helyettese
